

Keter Shem Tob Chabura
Betzi'at HaPat
Joel Dinin YCT 2015

Strange Bread The Laws and Customs of Lechem Mishneh on Shabbat

כתר שם טוב כרך א' עמוד רי

למה נהגו לבצוע על שתי ככרות ובשעת הברכה אוהזו שתיהן בידו ובוצע מהתחתונה.

טעם שנהגו לבצוע על שתי ככרות (שבת קי"ז:) אמר ר' אבא חייב אדם לבצוע על שתי ככרות בשבת שנאמר לקטו לחם משנה. אמר רב אשי חזינא לרב כהנא דנקיט תרתי ובצע חדא, פ"י מן העליונה דנקיט תרתי משום דכתיב לקטו לחם משנה, ובצע חדא דאי אמרת ליבצע תרתי מיתחזי כרעבתנותא וגו' עי"ש (שו"ע או"ח רע"ד ס"א), אבל לדעת הטור שם שמצוה לבצוע פרוסה גדולה ולא מיחזי כרעבתנותא כיון שאינו עושה כן בחול, וכ"ז הוא מורה לחבוב סעודת שבת שהפץ לאכול בה הרבה ע"כ.

שמות טז

פסוק ה: וְהָיָה בַיּוֹם הַשֵּׁשִׁי וְהַכִּינּוּ אֶת אֲשֶׁר יָבִיאוּ וְהָיָה מִשְׁנֵהוּ עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם:

And it shall be on the sixth day that when they prepare what they will bring, it will be double of what they gather every day.

פסוק כב: וַיְהִי בַיּוֹם הַשֵּׁשִׁי לָקְטוּ לֶחֶם מִשְׁנֵהוּ שְׁנַיִם הֶעֱמַר לְאֶחָד וַיָּבִיאוּ כָּל נְשֵׂאֵי הָעֵדָה וַיִּגִּידוּ לְמֹשֶׁה:

It came to pass on the sixth day that they gathered a double portion of bread, two omers for [each] one, and all the princes of the community came and reported [it] to Moses.

שבת קיז:

אמר רבי אבא: בשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות, דכתיב "לחם משנה." אמר רב אשי: חזינא ליה לרב כהנא דנקט תרתי ובצע חדא, אמר: "לקטו" כתיב. רבי זירא הוה בצע אכולה שירותיה. אמר ליה רבינא לרב אשי: והא מיחזי כרעבתנותא! - אמר ליה: כיון דכל יומא לא עביד, והאידינא הוא דקעביד - לא מיחזי כרעבתנותא.

מגן אברהם, או"ח סי' רנד ס"ק כג

ואם יש לו פת אחר מזון ג' סעודו' אסור להציל אע"ג דצריך לכל סעודה ככר שלם ולחם משנה מ"מ אינה חובה כ"כ וע' סי' של"ד ס"א.

ערוך השולחן או"ח סי' רעד ס"א

ר' יהושע אומר לחם כפול ע"ש ונראה שזהו דין תורה ולא אסמכתא בעלמא דבאמת הך לחם משנה מיותר לגמרי כמ"ש

שו"ע או"ח סי' רעד ס"א

בוצע על שתי ככרות (שלימות), שאוהזו שתייהן בידו ובוצע התחתונה. הגה: ודוקא בלילי שבת (ד"ע), אבל ביום השבת או בלילי יו"ט בוצע על העליונה (כל בו והגהות מיימוני פ"ח מהלכות חמץ ומצה), והטעם הוא על דרך הקבלה.

כתר שם טוב, שם

טעם שבוצע התחתונה (שו"ע רע"ד ס"א) בשם הכל בו (סי' ר"ד) יש נוהגין לבצוע התחתון ולא העליון, ואנו נוהגין לבצוע העליון. וכ"כ בהגה"מ (פ"ח מה' חמץ ומצה) שמן הככר העליון הוא בוצע. ואני ראיתי גדולים שבוצעין התחתון ע"כ, וע' לחרמ"א שם שעשה כעין פשרה בדבר דדוקא בליל שבת בוצע התחתונה, אבל ביום שבת או בלילי יו"ט בוצע על העליונה. והטעם הוא עפ"י הקבלת ע"כ.

משנה ברורה סי' רעד ס"ק ה

התחתונה - הב"ח תמה דאין מעבירין על המצות, והט"ז תיקן זה ונהג להניח התחתון קרוב אליו יותר מן העליון ונמצא שפוגע תחלה בתחתונה או לוקחין העליונה בשעת ברכת המוציא ומניחין אותה למטה ובוצעין עליה. ועיין לעיל בסימן קס"ז ס"א בהג"ה שלא יחתוך בככר עד אחר הברכה כדי שיהיו הככרות שלמות ע"ש והמדקדקים רגילים לרשום בסכין קודם ברכה:

כף החיים או"ח סי' רעד

(ב) יבצע התחתונה - וכבר כתבנו לעיל דגם ע"פ הקבלה של רבנו האר"י ז"ל צריך לבצוע העליון, ולא יש חילוק בין סעודת היום לסעודת הלילה. ואנו אין לנו אלא קבלת האר"י ז"ל שקיבל מאליהו הנביא ז"ל.

דרכי משה הארוך סי' רעד

וכן כתבו הגהות מיימון פרק ח' מהל' חמץ ומצה שמן העליון הוא בוצע, וכתב בית יוסף ואני ראיתי גדולים בוצעין התחתון ושמעתי שכן נכון לעשות על פי הקבלה עכ"ל.

R' Shneur Zalman of Liadi brings two reasons:

In Torah Or pg 66, he explains that according to Nigla, one should place the breads one on top of the other, since the source of nigla is Hishtalshelus (the Godly revelation within the worlds coming down in an orderly and progressive manner [Or Yashar]), and placing the bread one on top of the other symbolizes this Hishtalshelus.

However, according to Kabbalah (whose source is from Or Chozer [the reflecting light]) the source of Shabbos is from a higher level (the level of Makkif [also known as "Soveiv kol almin"]) so one should place the two loaves side by side as that shows on their unity (He further explains that the sefirah of Malchus receives from the six emotional sefiros, which is represented by the two commands regarding Shabbos - Shamor and Zachor and the two Challas. Normally, the six emotional attributes are higher than Malchus. However, with regards to Hashems essence the two commands of "Shamor" and "Zachor" were given together as they are both equal [the high and the low are equal with regards to Hashem's essence]. As they are both equal, according to Kabbalah they should both be placed on equal footing.)

In Likkutei Torah, he explains that on Shabbos, the achorayim, the "back sides" of the world get elevated to be the level of the Pnimius ("the inner") of the worlds. Therefore, by putting the two breads together, we show that there are no "backs" to this bread (like the lechem Hapanim).